

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

THE MANAGEMENT EFFICIENCY OF PEOPLE'S TRAINING UNIT IN KHLONG KHOI
SUBDISTRICT, PHOTHARAM DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

^[1]พระครูสังฆรักษ์สุเทพ สุเทโว (ชูชีพ) PhrakrusangkharakSuthep Suthevo (Chucheeop)

^[2]พระครูวาทีวรวัฒน์ PhrakhruWateeworawat

^[3]พระมหากังวาล ธีรธมโม Phramaha Kangwal Dhiradhammo

^{[1] [2] [3]}วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Ratchaburi Budhist College,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: SangkharakSuthep_S@hotmail.com

Article Received: July 26, 2024. Revised: December 25, 2024. Accepted: December 26, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับปฏิบัติการที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 370 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมประชาชน และรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน ด้านการบริหารการเงิน พัสดุ และครุภัณฑ์ ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ การศึกษา มีผลให้ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนด้านอาชีพและรายได้ มีผลให้ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และ 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (1) ปัญหา อุปสรรค คือ คณะสงฆ์ขาดการอบรมส่งเสริมพัฒนาบุคลากร ขาดการจัดทำแผนงบประมาณสนับสนุนส่งเสริมชุมชน ขาดการเปิดโอกาสให้ภาครัฐและประชาชนมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (2) ข้อเสนอแนะ คือ คณะสงฆ์ควรสนับสนุนให้การอบรมพัฒนาบุคลากรและให้ความสำคัญบุคลากรในฐานะทรัพยากรที่ทรงคุณค่า ควรพัฒนางานในหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ควรให้การสนับสนุนและพัฒนา

กลุ่มงานที่มีอยู่ในชุมชนอย่างยั่งยืน ควรเพิ่มประสิทธิภาพการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดช่องว่างงานของคนในชุมชน

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การบริหารจัดการ, หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

ABSTRACT

This research aims to 1) study the management efficiency of the subdistrict public training unit, 2) compare the level of operations towards the management efficiency of the subdistrict public training unit classified by personal factors, and 3) study the problems, obstacles, and suggestions for the management of the subdistrict public training unit. This research was a mixed-methods study using a quantitative research by applying a questionnaire with a sample of 370 people. Data were analyzed using research statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and hypothesis testing using t-test, F-test, and one-way analysis of variance. Qualitative research was conducted by interviewing 9 key informants. Data were analyzed using content analysis. The research results found that 1) The overall management efficiency of the subdistrict public training unit in Khlong Khoi Sub-district, Photharam District, Ratchaburi Province was at a moderate level. When considering each aspect, opinions with a high level, namely, the organization of public training activities, and opinions with a moderate level were two aspects, namely, the operation of activities to help the public, financial management, materials, and equipment, respectively. 2) The results of the comparison of the management efficiency of the subdistrict public training unit in Khlong Khoi Sub-district classified by personal factors showed that gender, age, and education affected people's opinions towards the management efficiency, overall, there was a statistically significant difference at the 0.05 level, so the research hypothesis was accepted. In terms of occupation and income, there was no difference in the public's opinion on the management efficiency. 3) Problems, obstacles, and suggestions for the management of the subdistrict public training unit (1) Problems, obstacles: The Sangha lacked personnel development training, lacked budget planning to support community welfare, and lacked opportunities for the government and the public to participate in the work of the sub-district public training unit. (2) Suggestions: The Sangha should support personnel development training and give importance to personnel as valuable resources. The work in the subdistrict public training unit should be developed. Supporting and development of work groups in the community should be sustainably provided. The efficiency of coordination with relevant agencies should be increased to reduce the job gap for people in the community.

Keywords: Efficiency, Management, Subdistrict People's Training Unit

บทนำ

พระสงฆ์หรือสังฆรัตนะเป็นรัตนะประการที่สามในพระรัตนตรัย ซึ่งได้แก่ พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ และเป็นรัตนะที่เกิดขึ้นหลังสุด ซึ่งความเป็นมาของพระสงฆ์นั้น มีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ เจ้าชายสิทธัตถะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า พระองค์ได้รับการขนานนามว่า “พระพุทธเจ้า” หลังจากทรงพักผ่อนอิริยาบถและทบทวนธรรมที่พระองค์ได้ตรัสรู้ด้วยการเสวยความสุขที่เกิดจากความหลุดพ้นจากกิเลสเป็นเวลา 49 วันแล้ว พระองค์ก็แสดงพระธรรมที่เรียกว่า “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร” โปรดปัญจวัคคีย์ จนกระทั่งท่านโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรมและได้ขอบวชพระองค์จึงทรงบวชให้ด้วยวาจาว่า “เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด”

สังคมพระสงฆ์จึงได้เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาตั้งแต่ปีแรกหลังการตรัสรู้เป็นต้นมา (พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตตโสภโณ), 2549) ดังนั้น พระสงฆ์จึงหมายถึง สาวกของพระพุทธเจ้า หรือหมู่สาวกผู้ยอมรับ ผู้ซึ่งฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วเลื่อมใส สละเรือนออกบวช ถือวัตรปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ที่พระบรมศาสดาสั่งสอนและกำหนดไว้ เมื่อได้รับผลแห่งการประพฤติปฏิบัติแล้ว นำมาเผยแพร่สั่งสอนผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม พระสงฆ์มีส่วนสำคัญต่อพระพุทธศาสนาภายหลังพุทธปรินิพพาน เพราะการสืบทอดพระธรรมวินัย หรือการสืบทอดพระธัมมรัตนะของพระพุทธเจ้านั้น อาศัยพระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดพระธรรมนำมาประพฤติปฏิบัติเผยแพร่แก่ประชาชน และให้การบวชกุลบุตรยุคหลังเพื่อช่วยค้ำจุนพระศาสนาและธรรมาจริยของพระอรหันต์ มาถึงยุคปัจจุบัน

หากมองกลับมาในด้านประวัติศาสตร์ไทยในทุกๆ สมัย เราจะเห็นถึงบทบาทของพระสงฆ์ได้สร้างคุณูปการต่อสังคมไว้หลายประการด้วยกัน คือ พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้นำของคนในสังคม แม้ว่าในทางบ้านเมืองจะมีผู้ปกครองอยู่แล้ว แต่ก็ไม่พ้นที่จะต้องพึ่งพาพระสงฆ์ในยามบ้านเมืองมีวิกฤติอยู่ดี อย่างในเวลาที่จะต้องออกรบในสมรภูมิแห่งสงคราม คนในสังคมจะเข้าหาพระสงฆ์เพื่อขอให้ท่านอำนวยการให้การรบในครั้งนั้นๆ ประสบชัยชนะเหนือศัตรู หรือขอให้ตนเองมีชีวิตรอดปลอดภัยจากการรบในครั้งนั้นๆ (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2546) นอกจากนี้แล้ว พระสงฆ์ยังมีส่วนในการให้ที่พึ่งทางจิตใจสำหรับผู้ที่มิมีปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีผลในทางการช่วยแก้ปัญหาความต้องการทางด้านจิตวิทยาสังคมได้เป็นอย่างดี และในการแก้ปัญหาสังคมนั้นพระสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมาก เช่น เป็นผู้ที่มีกิจกรรมประชาชนให้เป็นคนดีมีสติ ให้อภัยกันหน้าที่ที่พึงปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม สอนหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวันอันเป็นหลักที่พระพุทธเจ้าทรงกำหนดความรับผิดชอบต่อครอบครัว ต่อเพื่อนมนุษย์ ต่อสังคมส่วนรวม โดยอาศัยวัดเป็นสถานที่ให้การศึกษาอบรมแก่คนไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน กล่าวได้ว่า ในอดีตพระสงฆ์มีบทบาทต่อสังคมไทยมาก (จันนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, 2550)

ปัจจุบันเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีการสื่อสารไร้พรมแดน กระแสวัตถุนิยมผ่านเข้ามาสู่สังคมไทยในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยภาพรวมอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อทัศนคติของสังคมไทย ทำให้คนไทยตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม เมื่อโลกมีความเจริญด้านวัตถุมากยิ่งขึ้นเท่าใด ความเจริญด้านจิตใจของมนุษย์ในสังคมกลับเสื่อมถอยลงเพราะความนิยมในวัตถุ จนเรียกได้ว่า คนในปัจจุบันตกอยู่ภายใต้อำนาจของวัตถุนิยมกว่าได้ (พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินทปญโญ), 2547) คนไทยในปัจจุบันต้องแก่งแย่งแข่งขันกันทำมาหากินและแสวงหาโอกาสเพื่อประโยชน์ตน คนในเมืองใหญ่ๆ อยู่กันอย่างแออัด สภาพชีวิตมีความสับสนวุ่นวาย ซึ่งก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางด้านวัฒนธรรม ค่านิยม สุขภาพกายและสุขภาพจิต ต่างมีความเห็นแก่ตัว เอารัดเอาเปรียบ ฉกฉวย

โอกาสโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น ขาดความรับผิดชอบ ศีลธรรมอันดีงามเริ่มหมดไป สังคมจึงขาดความสงบสุข เกิดปัญหาสังคม (Social Problem) ต่างๆ นานาประการ

ดังกล่าวนี้ “อ.ป.ต.” ซึ่งเป็นชื่อย่อมาจาก หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ตามคำริของ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร) วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร ร่วมกับ กระทรวงศึกษาธิการ จึงก่อตั้งขึ้นมาโดยมุ่งแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังที่มีวัตถุประสงค์หลัก 5 ประการ คือ 1) เพื่อสงเคราะห์และอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลตั้งอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้ช่วยเหลือตนเองได้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้องตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้นๆ 2) เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงานในการที่จะร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน 3) เพื่อเป็นศูนย์รวมความคิดของประชาชนทุกหมู่เหล่า กล่าวคือ ใครมีความคิดอะไรที่เป็นประโยชน์สร้างสรรค์ที่จะนำมาพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญรุ่งเรืองให้มาแสดงออกที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เข้าทำนองที่ว่า ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ จะนำชาติให้เจริญ 4) เพื่อเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุขช่วยกันปกป้องพิทักษ์รักษาชีวิต และทรัพย์สินของทุกคนในหมู่บ้านให้เกิดความปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นโจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย หรือภัยอื่นๆ ให้ทุกคนนอนตาหลับ เข้าทำนองว่าถึงคราวมีทุกข์ ช่วยกันแก้ไข ถึงคราวสุขสบายก็ไม่ตกอยู่ในความประมาท 5) เพื่อเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารของทางราชการจำเป็นต้องรับทราบอย่างทันท่วงทีตรงไปตรงมายุคนี้ยุคข้อมูลข่าวสาร เรื่องราวต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ถ้าหากได้รับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้อง จะทำให้เราเข้าใจสถานการณ์ของบ้านเมืองไม่ถูกต้องและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาไม่ถูกต้อง (พิสิฐ เจริญสุข, 2546)

จากประเด็นปัญหาที่กล่าวมา ประกอบกับการที่ผู้วิจัยมีสังกัดในพื้นที่ตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จึงสนใจศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งนำไปใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับปฏิบัติการที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยผสมวิธีโดยการเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน 4,848 คนโดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane

(1973 อ่างใน ไพฑูริย์ โพธิสว่าง, 2559) ในกรณีที่ทราบจำนวนประชากร ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 หรือระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 370 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จำนวน 3 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 9 รูป/คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย 2) สร้างเครื่องมือ 3) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านเนื้อหาสาระ รูปแบบและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีผลค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 4) หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.894 5) นำแบบสอบถามไปใช้จริงในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับปฏิบัติการต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และตอนที่ 3 สำหรับยกระดับปฏิบัติการต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณารายละเอียดต่างๆ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามที่กำหนดไว้ 3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 5) นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้ 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างก็จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมประชาชน และรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน ด้านการบริหารการเงิน พัสดุ และครุภัณฑ์ ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในภาพรวม

ที่	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ด้านการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมประชาชน	3.55	0.21	มาก
2	ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน	3.31	0.31	ปานกลาง
3	ด้านการบริหารการเงิน พัสดุ และครุภัณฑ์	3.14	0.15	ปานกลาง
ภาพรวม		3.33	0.21	ปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามสมมติฐานการวิจัย พบว่า

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

3.1 ปัญหา อุปสรรคต่อการส่งเสริมการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี คณะสงฆ์ยังขาดการอบรมส่งเสริมพัฒนาบุคลากรและให้ความสำคัญในบุคลากรในฐานะทรัพยากรที่ทรงคุณค่า เพื่อนำมาพัฒนางานในหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล และยังขาดการสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาทีมงานที่มีอยู่ในชุมชนให้มั่นคงยิ่งขึ้น พร้อมทั้งขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดช่องว่างงานของคนในชุมชน ตลอดจนยังขาดการจัดทำแผนงบประมาณสนับสนุนเพื่อส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ภาครัฐและประชาชนมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ข้อเสนอแนะคณะสงฆ์ควรส่งเสริมสนับสนุนให้การอบรมพัฒนาบุคลากรและให้ความสำคัญในบุคลากรในฐานะทรัพยากรที่ทรงคุณค่า เพื่อนำมาพัฒนางานในหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล และควรให้การสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาทีมงานที่มีอยู่ในชุมชนให้มั่นคงยิ่งขึ้น พร้อมเพิ่มประสิทธิภาพการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดช่องว่างงานของคนในชุมชน ตลอดจนคณะสงฆ์ควรต้องจัดทำแผนงบประมาณสนับสนุนเพื่อส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ภาครัฐและประชาชนมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

3.2 ข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี การดำเนินงานของหน่วย อบรมประชาชนประจำตำบลค่อนข้างควรมีการวางแผนที่เป็นขั้นเป็นตอน โดยผ่านรูปแบบของคณะกรรมการวัดที่มีโครงสร้างหน้าที่ชัดเจน คนไหน รับผิดชอบเรื่องอะไร ช่วงไหนจะมีงานใดเกิดขึ้นบ้าง อีกทั้งยังมีรูปแบบการรายงานผลกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม สามารถมองเห็นและจับต้องได้ จึงเป็นประโยชน์ในแง่ของวิธีการในการพัฒนาวัด ที่จะต้องมีการจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือเครือข่าย มีการแบ่งหน้าที่ สร้างกฎเกณฑ์ และจำเป็นที่จะต้องรายงานผลการดำเนินงานให้เป็นที่ประจักษ์ชัด ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่พระสงฆ์จำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพ และในด้านการอนุเคราะห์เกื้อกูลต่อชุมชนนั้นหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลค่อนข้าง ควรมีการพัฒนาเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุขช่วยกันปกป้องพิทักษ์รักษาชีวิตและทรัพย์สินของทุกคนในหมู่บ้านให้เกิดความปลอดภัย ไม่ว่าจะป็นโจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย หรือภัยอื่นๆ ให้ทุกคนในชุมชนมีความสงบสุขส่วนการจัดสรรงบประมาณมาใช้ในการดำเนินการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลค่อนข้าง ควรมีการจัดทำแผนงบประมาณสนับสนุนเพื่อส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ภาครัฐและประชาชนมีส่วนร่วมปฏิบัติงานส่งเสริม และมีการจัดสรรบุคลากร เข้ากับตำแหน่งของงานแต่ละหน้าที่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและดำเนินการจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายดังนี้

1. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปาน แสดงให้เห็นว่า หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้ดำเนินงานโดยครอบคลุมภารกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลตามวัตถุประสงค์ที่มุ่งส่งเสริมและอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ช่วยเหลือตนเองได้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้องตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และมุ่งเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน โรงเรียน และหน่วยงานในการที่จะร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน โดยเฉพาะการปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนมีศีลธรรม ซึ่งจะเป็นรากฐานในการพัฒนาด้านอื่นๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และมุ่งเป็นศูนย์รวมความคิดของประชาชนทุกหมู่เหล่า โดยใครมีความคิดอะไรที่เป็นประโยชน์สร้างสรรค์ที่จะ

นำมาพัฒนาชุมชนให้เจริญรุ่งเรืองก็ให้มาแสดงออกได้อย่างเสรี และมุ่งเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุขช่วยกันปกป้องพิทักษ์รักษาชีวิตและทรัพย์สินของทุกคน ให้เกิดความปลอดภัยจากโจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย หรือสาธารณภัยทุกประเภท และมุ่งเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ประชาชนจำเป็นต้องรับทราบอย่างทันทั่วถึง ตรงไปตรงมา เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้อง โดยได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการร่วมค้นหาปัญหา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมกำกับติดตาม ร่วมประเมินผล และร่วมปรับปรุงพัฒนา เพื่อการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และมีภูมิคุ้มกันในตนเองด้วย ดังกล่าวนี้นสอดคล้องกับที่ พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธรรมทินโน (สมติ) (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของ คณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 8 ตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับที่ พระครูใบฎีกาสอาด ปญญาทีโป (ดิษฐ์สุวรรณ) (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในชุมชน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2” พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตในชุมชนตามหลักภาวนา นั้นประกอบด้วย การพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา) ได้แก่ กิจกรรมการส่งเสริมอาชีพในชุมชน กิจกรรมสร้างรายได้แก่ให้ประชาชน กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ การพัฒนาด้านศีล (ศีลภาวนา) ได้แก่ กิจกรรมการส่งเสริมหมู่บ้านรักษาศีล กิจกรรมการส่งเสริมบ้านปลอดภัยชุมชน การพัฒนาด้านจิตใจ (จิตภาวนา) ได้แก่ สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด กิจกรรมปฏิบัติธรรม ส่งเสริมด้านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และกิจกรรมอบรมค่ายคุณธรรม การพัฒนาด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) ได้แก่ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนเป็นโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม 4 ลักษณะ คือ 1) การเข้าร่วมในการตัดสินใจและตกลงใจ 2) การเข้าร่วมในการดำเนินงานของแผนและโครงการ 3) การเข้าร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ 4) การเข้าร่วมในการรับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมและใช้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือ หลักอริยสัจ 4 และหลักสัพพัตถธรรม ซึ่งผลที่ได้จากการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน คือ ความสุขทางกายและความสุขทางใจ เมื่อพระสงฆ์สามารถดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในลักษณะที่อย่างเป็นประจำก็จะส่งผลดีประชาชน ครอบครัว สังคม ชุมชน และประเทศชาติ ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ด้านเพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ด้วยเหตุที่ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมประชาชน ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน และด้านการบริหารการเงิน พัสดุ และครุภัณฑ์ โดยมุ่งแก้ไขปัญหา โดยการมุ่งเน้นการพัฒนาในระดับบุคคลและชุมชนเป็นที่ตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพิ่มประสิทธิภาพของแต่ละบุคคล ที่ต้องพิจารณาจากวัย สภาพร่างกาย ปัญหาทางการศึกษา ลักษณะการประกอบอาชีพ และรายได้ เป็นต้น ดังนั้น ปัจจัยด้านเพศ จึงทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้

2.2 ด้านอายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ด้วยเหตุที่ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมประชาชน ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน และด้านการบริหารการเงิน พัสดุ และครุภัณฑ์ โดยมุ่งแก้ไขปัญหา โดยการมุ่งเน้นการพัฒนาในระดับบุคคลและชุมชนเป็นที่ตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพิ่มประสิทธิภาพของแต่ละบุคคล ที่ต้องพิจารณาจากวัย สภาพร่างกาย ปัญหาทางการศึกษา ลักษณะการประกอบอาชีพ และรายได้ เป็นต้น ดังนั้น ปัจจัยด้านอายุ จึงทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้

2.3 ด้านการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ด้วยเหตุที่ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมประชาชน ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน และด้านการบริหารการเงิน พัสดุ และครุภัณฑ์ โดยมุ่งแก้ไขปัญหา โดยการมุ่งเน้นการพัฒนาในระดับบุคคลและชุมชนเป็นที่ตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพิ่มประสิทธิภาพของแต่ละบุคคล ที่ต้องพิจารณาจากวัย สภาพร่างกาย ปัญหาทางการศึกษา ลักษณะการประกอบอาชีพ และรายได้ เป็นต้น ดังนั้น ปัจจัยด้านการศึกษา จึงทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้

2.4 ด้านอาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ด้วยเหตุที่ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมประชาชน ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน และด้านการบริหารการเงิน พัสดุ และครุภัณฑ์ โดยมุ่งแก้ไขปัญหา โดยการมุ่งเน้นการพัฒนาในระดับบุคคลและชุมชนเป็นที่ตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพิ่มประสิทธิภาพของแต่ละบุคคล ที่ต้องพิจารณาจากวัย สภาพร่างกาย ปัญหาทางการศึกษา ลักษณะการประกอบอาชีพ และรายได้ ดังนั้น ปัจจัยด้านอาชีพ จึงทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน

2.5 ด้านรายได้ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ด้วยเหตุที่ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน โดยมุ่งแก้ไขปัญหาและพัฒนาในระดับบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของแต่ละบุคคล ที่ต้องพิจารณาจากวัย สภาพร่างกาย ลักษณะการประกอบอาชีพ พื้นฐานความรู้ด้านสุขภาพ เป็นต้น ดังนั้น ปัจจัยด้านรายได้ จึงทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

3.1 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ปัญหา อุปสรรคในประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้แก่ คณะ

สงฆ์ยังขาดการอบรมส่งเสริมพัฒนาบุคลากรและให้ความสำคัญในบุคลากรในฐานะทรัพยากรที่ทรงคุณค่า เพื่อนำมาพัฒนางานในหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล และยังขาดการสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาทีมงานที่มีอยู่ในชุมชนให้มั่นคงยิ่งขึ้น พร้อมทั้งขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดช่องว่างงานของคนในชุมชน ตลอดจนยังขาดการจัดทำแผนงบประมาณสนับสนุนเพื่อส่งเสริมชุมชนและเปิดโอกาสให้ภาครัฐและประชาชนมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ข้อเสนอแนะคณะสงฆ์ควรส่งเสริมสนับสนุนให้การอบรมพัฒนาบุคลากรและให้ความสำคัญในบุคลากรในฐานะทรัพยากรที่ทรงคุณค่า เพื่อนำมาพัฒนางานในหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล และควรให้การสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาทีมงานที่มีอยู่ในชุมชนให้มั่นคงยิ่งขึ้น พร้อมเพิ่มประสิทธิภาพการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดช่องว่างงานของคนในชุมชน ตลอดจนคณะสงฆ์ควรต้องจัดทำแผนงบประมาณสนับสนุนเพื่อส่งเสริมชุมชนและเปิดโอกาสให้ภาครัฐและประชาชนมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล สอดคล้องกับที่ พระครูนิเทศน์กิจจาทร (วันชัย กลยาณธมโม) (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการดำเนินงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์” จากผลการวิจัยพบว่าการดำเนินการของหน่วยการอบรมประชาชนประจำตำบล ในจังหวัดนครสวรรค์ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน 2 แนวทาง คือ บทบาทหลักหรือบทบาทโดยตรงของพระสงฆ์คือการเป็นผู้นำชุมชนในทางด้านจิตใจส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมสติปัญญาที่ถูกต้องแก่ชุมชนเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งเป็นรากฐานความเจริญความสุขของสังคมอย่างแท้จริงและบทบาทรองในบางกรณีอาจมีบทบาทอื่นที่พระสงฆ์อาจจำเป็นและควรเข้าไปเกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นผู้รับแรงศรัทธาจากชาวบ้านอาจแนะนำประชาชนในท้องถิ่นให้เห็นลู่ทางในการพัฒนาด้านวัตถุที่เหมาะสมหรือเป็นผู้ประสานรวมตัวชาวบ้านในการพัฒนาและอาจใช้วัดเป็นสถานที่รวมกลุ่มเป็นต้น แนวทางในการประพฤติตนที่ดีเหมาะสมเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

3.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า การดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อยควรมีการวางแผนที่เป็นขั้นเป็นตอน โดยผ่านรูปแบบของคณะกรรมการวัดที่มีโครงสร้างหน้าที่ชัดเจน คนไหน รับผิดชอบเรื่องอะไร ช่วงไหนจะมีงานใดเกิดขึ้นบ้าง อีกทั้งยังมีรูปแบบการรายงานผลกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม สามารถมองเห็นและจับต้องได้ จึงเป็นประโยชน์ในแง่ของวิธีการในการพัฒนาวัด ที่จะต้องมีการจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือเครือข่าย มีการแบ่งหน้าที่ สร้างกฎเกณฑ์ และจำเป็นที่จะต้องรายงานผลการดำเนินงานให้เป็นที่น่าพอใจชัด ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่พระสงฆ์จำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพ และในด้านการอนุเคราะห์เกื้อกูลต่อชุมชนนั้นหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย ควรมีการพัฒนาเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุขช่วยกันปกป้องพิทักษ์รักษาชีวิตและทรัพย์สินของทุกคนในหมู่บ้านให้เกิดความปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นโจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย หรือภัยอื่นๆ ให้ทุกคนในชุมชนมีความสงบสุขส่วนการจัดสรรงบประมาณมาใช้ในการดำเนินการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย ควรมีการจัดทำแผนงบประมาณสนับสนุนเพื่อส่งเสริมชุมชนและเปิดโอกาสให้ภาครัฐและประชาชนมีส่วนร่วมปฏิบัติงานส่งเสริม และมีการจัดสรรบุคลากร เข้ากับตำแหน่งของงานแต่ละหน้าที่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและดำเนินการจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับที่ พระครูอาทรวิจิตรกิจ (มานะ ญาณิสฺสโร)(2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดกำแพงเพชร” ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการส่งเสริมและอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น คือ มีการวางแผนการดำเนินงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไขในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในด้านการให้ความรู้เรื่อง การประกอบอาชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมีการวางแผนอบรมประชาชนให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบ

เรียบร้อยตามกฎหมายและระเบียบของชุมชน 2) ด้านการเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงาน คือ มีการประสานงานระหว่างบ้านและหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีกิจกรรมร่วมกัน มีการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อ จัดให้วัดเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านอาชีพการจักสาน การทอผ้าพื้นเมือง ดำเนินการอนุรักษ์และปลูกป่าในพื้นที่ดินของวัดหรือที่ดินสาธารณะของชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากที่ดินของวัดหรือที่สาธารณะร่วมกัน 3) ด้านการเป็นศูนย์รวมความคิดของประชาชนทุกหมู่เหล่า คือ มีการดำเนินงานระหว่างวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฝ่ายปกครองหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชน โดยวัดเป็นสถานที่อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกัน การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือของบ้าน วัด และโรงเรียน ในด้านการพัฒนาวัฒนธรรม 4) ด้านการเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุข คือ มีการส่งเสริมภาครัฐและประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านศีล 5 เพื่อชุมชนสันติสุข มีการใช้กระบวนการสันติสนทนาในการเปิดพื้นที่เพื่อให้การพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อลดความขัดแย้งของคนในชุมชนมีการปวารณาตั้งใจรักษาศีล 5 โดยพร้อมเพรียงกันเพื่อร่วมสร้าง “ครอบครัวรักษาศีล 5” และ “หมู่บ้านรักษาศีล 5” 5) ด้านการเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสาร คือ มีการวางแผนร่วมมือกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม มีความสามัคคีในชุมชนเป็นพื้นฐานสำคัญในการเสริมสร้างเครือข่ายวางแผนการดำเนินงานให้วัดเป็นศูนย์กลางในการสร้างเครือข่ายโดยมีบ้านเป็นหลักและโรงเรียนเป็นองค์กรสนับสนุนให้กลุ่มมีความเข้มแข็งเข้มแข็ง โดยให้เครือข่ายทั้งหมดโยงใยกันทั้งหมู่บ้านและชุมชน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมประชาชน มีแนวทางเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ได้แก่ การดำเนินงานของหน่วยอบรมประจำตำบลคลองข่อยต้องมีการวางแผนที่เป็นขั้นเป็นตอนมีการจัดอบรมส่งเสริมพัฒนาศักยภาพบุคลากรและให้ความสำคัญในบุคลากรในฐานะทรัพยากรที่ทรงคุณค่า โดยผ่านรูปแบบของคณะกรรมการวัดที่มีโครงสร้างหน้าที่ชัดเจน คนไหน รับผิดชอบเรื่องอะไร ช่วงไหนจะมีงานใดเกิดขึ้นบ้าง อีกทั้งยังมีรูปแบบการรายงานผลกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม สามารถมองเห็นและจับต้องได้ จึงเป็นประโยชน์ในแง่ของวิธีการในการพัฒนาวัด ที่จะต้องมีการจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือเครือข่าย มีการแบ่งหน้าที่ สร้างกฎเกณฑ์ และจำเป็นที่จะต้องรายงานผลการดำเนินงานให้เป็นที่ประจักษ์ชัด ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่พระสงฆ์จำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพ ตลอดจนเพิ่มการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เพื่อเป็นการมุ่งสร้างความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่ส่งผลให้บทบาทขององค์การทางพระพุทธศาสนาต้องปรับเปลี่ยน หลักการทำงานเชิงบูรณาการที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ซึ่งในปัจจุบันไม่มีหน่วยงานใดที่สามารถทำงานได้โดยลำพังได้

การจัดกิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนของพระสงฆ์บุคลากรของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสามารถปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของตนเอง เพื่อเป็นการสนองงานกิจการคณะสงฆ์ และตอบสนองกับ ภาระงานทั้ง 8 ด้านของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจะสามารถช่วยสร้างสรรค์สังคมไทยให้มีความสงบสุขต่อไป

คณะสงฆ์มีการเชิญวิทยากรหรือเจ้าหน้าที่มาบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมทั้งมีการจัดกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมปลูกฝังการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อลดภาวะมลภาวะเป็นพิษและโลกร้อน และด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์

คณะสงฆ์ร่วมกันกับหน่วยงานของรัฐในการดำเนินกิจการอบรมสัมมาอาชีวะส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นของประชาชนในชุมชน ให้มีองค์ความรู้สามารถประกอบอาชีพเสริมและเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนได้รักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเอาไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง

2. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน มีแนวทางเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ได้แก่

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย ได้รับการพัฒนาเป็นศูนย์กลางในสร้างความสามัคคีปรองดองสมานฉันท์ในชุมชน (บวร) บ้าน วัด โรงเรียน เอกชนโดยคณะสงฆ์เป็นแกนนำมีการจัดเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรลงไปทำหน้าที่ร่วมกับหน่วยงานของรัฐในการสร้างความสามัคคีในชุมชน (บวร) พร้อมทั้งคณะสงฆ์มีการจัดเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรลงไปทำหน้าที่ร่วมกับหน่วยงานของรัฐในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย ได้รับการพัฒนาเป็นศูนย์กลางรวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุขช่วยกันปกป้องพิทักษ์รักษาชีวิตและทรัพย์สินของทุกคนในหมู่บ้านให้เกิดความปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นโจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย หรือภัยอื่นๆ ให้ทุกคนในชุมชนมีความสุข

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย ได้รับการพัฒนาเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์ศิลปประเพณีวัฒนธรรมประเพณีและสัมมาอาชีวะของชุมชน พร้อมทั้งจัดเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรลงไปทำหน้าที่ร่วมกับหน่วยงานของรัฐในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย ได้รับการพัฒนาเป็นศูนย์กลางรวมข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารของทางราชการและภัยทางการเมืองทางข้อมูล โดยมีความจำเป็นจะต้องรับทราบอย่างทันท่วงทีตรงไปตรงมา ยุคนี้นับเป็นยุคข้อมูลข่าวสารเรื่องราวต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ถ้าหากได้รับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้องจะทำให้เราเข้าใจสถานการณ์ของบ้านเมืองไม่ถูกต้องและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาไม่ถูกต้อง

3. การบริหารการเงิน พัสดุ และครุภัณฑ์ มีแนวทางเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ได้แก่

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย มีการบริหารจัดการงบประมาณเป็นรูปคณะกรรมการและมีการจัดทำแผนงบประมาณสนับสนุนเพื่อส่งเสริมชุมชนและเปิดโอกาสให้ภาครัฐและประชาชนมีส่วนร่วมปฏิบัติงานส่งเสริม และมีการจัดสรรบุคลากร เข้ากับตำแหน่งของงานแต่ละหน้าที่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและดำเนินการจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีการรายงานการจัดทำบัญชีงบประมาณเพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการกิจกรรมที่เหมาะสมกับงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย โดยคณะสงฆ์เป็นแกนนำมีการพัฒนาพื้นที่วัดมีความพร้อม และอนุญาตให้ใช้พื้นที่ของวัดเพื่อรองรับในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อยอันเป็นประโยชน์กับชุมชนและภาคีเครือข่าย (บวร) บ้าน วัด โรงเรียน อย่างเพียงพอเหมาะสม

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย พึ่งต้องมีการบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์อันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน โดยยึดถือหลักความคุ้มค่า โดยมีการบริหารจัดการทรัพยากร การเงิน พัสดุ ครุภัณฑ์ และเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับเป้าหมายที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อยวางไว้ นั่นคือ ความมีประสิทธิภาพและการมีประสิทธิภาพ คือ การประหยัดสุด ประโยชน์ที่เกิดขึ้นสูงกว่าและคุ้มค่า ตลอดจนมีการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้งบประมาณ พร้อมทั้งมีการจัดการด้านบัญชีงบประมาณให้ความโปร่งใสตรวจสอบได้ ดังในภาพที่ 1

<p style="text-align: center;">ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคลองข่อย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี</p>
<p>ด้านการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมประชาชน</p> <ul style="list-style-type: none">- มีแผนการบริการจัดการงาน และส่งเสริมพัฒนาทักษะเพิ่มศักยภาพบุคลากรเพื่อรองรับกิจกรรม- สนับสนุนบุคลากรในภาระงาน ทั้ง 8 ด้านของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอย่างสร้างสรรค์- เชิญวิทยากรหรือเจ้าหน้าที่ภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญมาบรรยายอบรมความรู้แก่บุคลากร- คณะสงฆ์ร่วมกับหน่วยงานของรัฐในการดำเนินกิจกรรมอบรมสัมมนาอาชีพส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น- จัดการอบรมการป้องกันสาธารณภัยและป้องกันยาเสพติดแก่ชุมชนและโรงเรียน
<p>ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน</p> <ul style="list-style-type: none">- ศูนย์กลางในสร้างความสามัคคีปรองดองสมานฉันท์ในชุมชน (บวร) บ้าน วัด โรงเรียน เอกชน- ศูนย์กลางรวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุขช่วยกันปกป้องพิทักษ์รักษาชีวิตและทรัพย์สิน- ศูนย์กลางในส่งเสริมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีและสัมมนาอาชีพของชุมชน- ศูนย์อำนวยความสะดวกข่าวสารโดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารของทางราชการและป้องกันภัยทางข้อมูลแก่ชุมชน
<p>ด้านการบริหารการเงิน พัสดุ และครุภัณฑ์</p> <ul style="list-style-type: none">- บริหารจัดการงบประมาณเป็นรูปคณะ และมีการรายงานการจัดทำบัญชีงบประมาณ- พัฒนาเพิ่มพื้นที่วัดเพื่อรองรับกิจกรรมหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอย่างเพียงพอเหมาะสม- การบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์อันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน โดยยึดถือหลักโปร่งใสและความคุ้มค่า

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

- ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - คณะสงฆ์ ควรเพิ่มบุคลากรตลอดจนควรอบรมเสริมสร้างทักษะศักยภาพให้พระภิกษุและผู้ที่ทำหน้าที่อบรมประชาชนในหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลให้มากและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
 - คณะสงฆ์ ควรส่งเสริมหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทุกๆ หน่วย ควรจัดมีการจัดแผนทำงานงบประมาณและหางบประมาณให้เพียงพอกับดำเนินงานการอบรมประชาชนประจำตำบลทุกๆ กิจกรรม
 - ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน ควรสร้างเครือข่ายภาคีทำงานร่วมกัน และให้การสนับสนุนพัสดุหรือวัสดุสิ่งของที่จำเป็นสำหรับการจัดกิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล
- ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - ควรศึกษาเกี่ยวกับพุทธนวัตกรรมในการพัฒนาหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเพื่อความยั่งยืน
 - ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในยุคโลกาภิวัตน์
 - ควรศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลระดับจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. (2550). **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระครูนิทัศน์กิจจาทร (วันชัย กลุยานธมโม). (2559). **การศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการดำเนินงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูใบฎีกาสอาด ปณฺญาทีโป (ดิษฐ์สวรรค์). (2558). **รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในชุมชน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมฺมทินโน (สมดี). (2562). **การพัฒนาการจัดการจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของ คณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูอาทรทวารกิจ (มานะ ญาณิสโร). (2561). **การพัฒนาการจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในจังหวัดกำแพงเพชร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2546). **มองสันติภาพโลกผ่านภูมิหลังอารยธรรมโลกาภิวัตน์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิก.
- พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตฺตโสภโณ). (2549). **พุทธศาสตร์ปริทรรศน์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.
- พิสิฐ เจริญสุข. (2546). **การปฏิบัติงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล**. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินฺทปญฺโญ). (2547). **บางแง่มุมของกามในทัศนะพุทธทาสภิกขุ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.
- ไพฑูริย์ โพธิสว่าง. (2559). **การทำวิจัยทางสังคมศาสตร์ : หลักการวิธีปฏิบัติ สถิติและคอมพิวเตอร์**. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Yamane, Taro. (1973). **Statistic: An Introducting Analysis**. 3rd ed. New York: Harper and Row.